

เศรษฐกิจพอเพียงกับการเกษตร

(ต่อ)

ประสาธ เกศวพิทักษ์

ในฉบับที่แล้วผมตั้งข้อสงสัย ว่าทำไม เกษตรกรไทยยังนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้น้อย อาจจะเป็นเพราะยังแคลงใจว่าการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะก่อให้เกิดความยั่งยืนจริงหรือไม่

จากตัวอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เน้นการพึ่งตนเอง ความพอประมาณ การสร้างภูมิคุ้มกันครบถ้วน

ความพอเพียงในการพึ่งตนเองคือในฟาร์มมีข้าว มีอาหาร ปลา เนื้อสัตว์ ครบถ้วนที่จะอยู่ได้อย่างไม่ลำบากและมีความสุขในอัตรภาพ

การสร้างภูมิคุ้มกันคือในฟาร์มมีข้าว มีปลา มีไก่หรือสุกร มีพืชผักสวนครัวสำหรับบริโภค มีไม้ผลไว้บริโภคและเหลือสามารถจำหน่ายได้โดยไม่มีความเสี่ยงด้านราคา เพราะผลผลิตหลากหลาย สินค้าหนึ่งอาจราคาตก แต่อีกหลายชนิดราคาดี เกษตรกรก็อยู่รอดเพราะมีการชดเชยในตัวระบบ

สำหรับเกษตรยั่งยืนมีหลายคนพูดถึงเสมอ แต่ไม่ทราบว่าคุณความหมายที่แท้จริงหรือไม่? เพราะหลักการสำคัญคือ “ระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” ฟังดูดี แต่ค่อนข้างเข้าใจยากกว่าเป็นมิตรอย่างไร? โดยทั่วไปเกษตรยั่งยืนแบ่งเป็น 3 ระดับของการลงทุน ได้แก่

เกษตรยั่งยืนที่ลงทุนต่ำ (Low Input Sustainable Agriculture = LISA) ก็คือระบบ

เกษตรยั่งยืนที่ลงทุนต่ำ หรือใช้แต่แรงงาน จะเทียบได้กับการเกษตรธรรมชาติ ปลุกพืชให้ช่วยตัวเอง ผลผลิตย่อมต่ำตามการลงทุน

เกษตรยั่งยืนที่ลงทุนปานกลาง (Moderate Input Sustainable Agriculture = MISA) คือระบบเกษตรยั่งยืนที่ลงทุนปานกลาง ก็หมายความว่าระบบนี้ต้องการผลผลิตเพิ่มขึ้น หรืออยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องใช้ปัจจัยที่จำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีผลผลิตพอกับความต้องการของเกษตรกรผู้ผลิต

เกษตรยั่งยืนที่ลงทุนในระดับสูง (High Input Sustainable Agriculture = HISA) คือระบบเกษตรยั่งยืนที่ลงทุนสูง ซึ่งก็เป็นการผลิตที่เกษตรกรต้องการให้ได้ผลผลิตสูง โดยมุ่งดำเนินการทางธุรกิจหรือความจำเป็นอย่างอื่น ๆ ก็ได้

จากระดับเกษตรยั่งยืนทั้ง 3 ระดับที่กล่าวแล้ว ก็ดูเหมือนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือเป็นระบบที่ดำเนินการตามความพอใจของผู้ผลิตที่ยึดถือสถานที่และเงื่อนไขเวลา จึงกล่าวเสมอว่า “เกษตรยั่งยืนขึ้นกับเกษตรกรรมของใคร ที่ไหน เมื่อไหร่?”

ตัวอย่างนาย ก. มีครอบครัวแต่ไม่มีบุตร ทำการเกษตรในระบบ LISA ก็พอเพียงอยู่ได้ แต่ต่อมามีบุตร 2 คน การทำการเกษตรกรรมแบบ LISA ให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการครองชีพ นาย ก. ก็จะพัฒนาเป็นระบบ MISA หรือถ้านาย ก. ทำการเกษตร

ในชนบท การทำการเกษตรแบบ LISA ก็พอเพียง แต่ถ้านาย ก. ทำการเกษตรอยู่ในกรุงเทพฯ นาย ก. อาจต้องใช้ระบบ MISA หรือ HISA เพื่อให้ครอบครัวมีกินมีใช้ สามารถดำรงชีพอย่างพอเพียงในสังคมเมือง

ดังนั้นความหมายของเกษตรยั่งยืนจริงๆ ไม่ได้ยึดติดกับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น เพราะระบบแม้จะได้อยู่กับสภาพแวดล้อมดี แต่ผลผลิตต่ำมาก ผลผลิตไม่พอเพียงต่อการยังชีพของผู้ผลิต ระบบนั้นก็ไม่ยั่งยืน ดังนั้นการเกษตรยั่งยืนจะต้องเป็นระบบเกษตรที่เกษตรกรผู้ผลิตพอใจ มีผลผลิตพอเพียงต่อการยังชีพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เปรียบเทียบระบบการเกษตรที่ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ยึดความพอเพียงหรือความพอใจของเกษตรกรเป็นที่ตั้ง ก็ไม่ต่างจากเกษตรยั่งยืนที่ทั่วโลกยอมรับ แต่ในความเห็นส่วนตัวกลับเห็นว่าระบบการเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความลึกซึ้งมากกว่า เพราะนอกจากยึดการพึ่งตัวเอง

มีความพอเพียง มีเหตุมีผล และล้าคัญมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งพระองค์มักกล่าวเสมอว่า คนมักไม่ทราบความหมายของคำว่าภูมิคุ้มกัน แต่ถ้าพูดภาษาปะกิดว่า “Risk Management” คนจะร้องอ้อ !

ปัญหาที่เกริ่นแต่แรกก็คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นพื้นฐานการพัฒนาการเกษตรของชาติให้ยั่งยืนนั้น ได้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการบ้างหรือไม่? ทำไมรัฐยังต้องรับจํานำสินค้านำเข้าเกษตร และทำไมยังมีมือเบร็องราคาสินค้านำเข้าเกษตร?

ความจริงแล้วเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งมือเบร็องและการรับจํานำผลิตผลเกษตรจะต้องหมดไปแล้ว ถ้าเกษตรกรทุกคนเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นวาระแห่งชาติที่สำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือของรัฐบาลควรเป็นอะไร? คิดเองเถอะครับ ...สวัสดิ์